

Kunnanhallitus 4.6.2018 § 107, oheismateriaali

RUSKON KUNNAN RISKIENHALLINTAPOLITIIKKA

Lähtökohdat ja määritelmät

Kunnan perustehtävä on edistää jäsentensä hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan, kunnallistalouden tasapainosta huolehtien.

Riskienhallinta on tietoista, suunnitelmallista ja jatkuvaa työtä kunnan toimintoja uhkaavien riskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja hallitsemiseksi. Riskienhallinta kattaa kaikki kunnan ydin- ja tukiprosessit. Riskienhallintaan kuuluu parannustoimintojen tekeminen, niiden vaikutusten seuraaminen ja säännölliset riskien analysoinnit. Riskienhallinta tukee kuntastrategian toteutumista, ja sen lähtökohtana ovat kunnan arvot, perustehtävä ja päämäärä.

Riski tarkoittaa epävarmuuden vaikutusta tavoitteisiin, poikkeamaa odotetusta. Vaikutus voi olla myönteinen tai kielteinen odotettuun verrattuna.

Riskienhallintapolitiikka sisältää organisaation riskienhallinnan periaatteet ja tavoitteet.

Periaatteet ja tavoitteet

Riskien tunnistaminen ja hallinta on osa ennakoivaa johtamista. Riskienhallinta on osa johdon vastuuta sekä olennainen osa suunnittelun ja seurannan prosesseja sekä niihin liittyvää päätöksentekoa. Riskitietoista kulttuuria edistetään kaikessa päätöksenteossa. Riskienhallinnassa otetaan huomioon epävarmuus, sen luonne ja käsittelymahdollisuudet. Tämä auttaa päätöksentekijää ennakoimaan ja tekemään tietoisia valintoja, asettamaan asioita tärkeysjärjestykseen ja erottamaan vaihtoehtoiset toimintatavat. Riskienhallinta on avointa, kattavaa ja se perustuu parhaaseen saatavilla olevaan tietoon. Toimiva ja läpinäkyvä riskienhallinta korostuu erityisesti muutoksissa, joissa kehitetään uusia toimintamalleja ja luovutaan vanhoista. Ulkopuolelta hankituissa palveluissa riskienhallinnan kokonais- ja valvontavastuu on aina kunnalla. Riskienhallinnan riittävä taso tulee varmistaa sopimuksin.

Riskienhallinnan avulla varmistetaan tavoitteiden saavuttaminen, turvataan toiminnan jatkuvuus, häiriöttömyys ja turvallisuus sekä toimintaedellytysten säilyminen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea ennakoivaa johtamista. Riskienhallinta parantaa myös uusien toimintamahdollisuuksien tunnistamista. Riskienhallinnan tavoitteena on vahvistaa hyvää hallintotapaa sekä luoda luotettavaa perustaa päätöksenteolle ja suunnittelulle sekä operatiiviselle toiminnalle. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa talouden ja toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus, varojen ja omaisuuden turvaaminen sekä johtamisen ja ulkoisen ohjauksen edellyttämät oikeat ja riittävät tiedot taloudesta ja toiminnasta. Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että riskinottohalukkuus ja päätöksenteko jännösriskeistä on tietoista ja ettei kunnalla ole hallitsemattomia riskejä, jotka kohdistuvat toimintaan, henkilöstöön, toimintaympäristöön, omaisuuteen, organisaatioturvallisuuteen tai sitoumusten toteutumiseen.

Kunnan toimintaan liittyvät riskit ja riskienhallintamenetelmät

Kunnan eri toimialoilla, palvelutuotannosta vastaavissa organisaatioissa, tytäryhteisöissä ja muissa konserniyksiköissä on käytössä riskitilanteisiin varautumiseksi systemaattinen ja kokonaisvaltainen riskienhallintajärjestelmä.

Kunnan ydin- ja tukiprosesseja arvioidaan rakennetun ympäristön, henkilöstön, talouden, elinkeinoelämän, kuntalaisen, sidosryhmien, yhteiskunnan sekä toiminnan organisoinnin riskejä aiheuttavasta näkökulmasta.

Riskienhallintaan kuuluu riskienhallintatoiminnan kehittäminen, riskien kartoitus ja arviointi, riskien poistaminen tai pienentäminen sekä riskien rahoitus.

Riskienhallintatoiminnan kehittämiseen kuuluu organisointi, riskienhallintapolitiikan määrittely, resursointi ja seuranta. Riskien kartoitus ja arviointi sisältää vaaratekijöiden määrittelyn, nimeämisen ja luetteloinnin sekä tunnettujen riskien merkityksen arvioinnin. Riskien rahoituksessa päätetään omalla vastuulla pitämisestä tai vakuuttamisesta.

Riskiarviointi tarkoittaa saatavissa olevan tiedon järjestelmällistä käyttämistä vaarojen tunnistamiseksi sekä ihmisiin, omaisuuteen, ympäristöön tai toimintaan kohdistuvan riskin suuruuden arvioimiseksi. Riskien tason suuruus arvioidaan vahingon esiintymistaajuuden ja seurausten perusteella. Esiintymistaajuus voi olla epätodennäköinen, satunnainen tai todennäköinen. Seuraukset voivat olla vähäisiä, haitallisia tai vakavia. Riskiarviointi tuo esille merkittävimmät uhkatekijät, joille etsitään tarkoituksenmukaisia riskienhallintatoimenpiteitä. Riskien merkitystä arvioitaessa päätetään riskin hyväksyttävyydestä ja siedettävyydestä. Riski voi olla merkityksetön, vähäinen, kohtalainen, merkittävä tai sietämätön. Merkityksetön riski ei aiheuta toimenpiteitä. Vähäistä riskiä tulee seurata, jotta tilanne pysyy hallinnassa. Kohtalaisen riskin osalta on ryhdyttävä toimiin tilanteen tarkastamiseksi ja selvittämiseksi sekä mahdollisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin. Merkittävän riskin osalta toimenpiteisiin on ryhdyttävä ja vähentäminen on välttämätöntä mutta huomioidaan taloudelliset ym. näkökohdat. Sietämättömän riskin poistaminen tai pienentäminen on välttämätöntä kustannuksista riippumatta. Jos sietämättömän riskin pienentäminen ei ole mahdollista, toiminnan tulee olla kiellettyä.

Organisointi ja vastuut

Kuntakonsernin riskienhallintapolitiikasta vastaa kunnanhallitus. Viranhaltijatasolla vastuu on kunnanjohtajalla. Kuntakonsernin riskienhallintatehtävänä on ohjata ja valvoa yksiköiden riskienhallintaa ja asettaa riskienhallintaan tavoitteet. Konserni päättää myös riskien poistamiseen ja vähentämiseen liittyvistä pääperiaatteista ja menettelytavoista, kuten vakuuttamisesta, rahastoista, riskinotosta, varautumisesta sekä muista yleisistä riskienhallinta- ja turvallisuustoimenpiteistä. Konsernin riskiarvioinnissa keskitytään riskeihin, joilla on merkitystä koko kunnan toiminnalle ja taloudelle.

Yksiköt vastaavat omien prosessiensa, päätöksentekonsa, kohteidensa ja työpaikkojensa riskien arvioinnista. Jokainen yksikkö vastaa riskienhallinnan toteutuksesta mm. siitä, että toimintaan liittyvät riskit on arvioitu. Samoin yksiköt huolehtivat siitä, että tehdyt toimenpiteet toteutetaan ja että ne toimenpiteet, jotka vaativat konsernitason käsittelyä, on dokumentoitu ja raportoitu. Jokaisella yksiköllä tulee olla omat riskienhallinnan suunnitelmat ja toimintaohjeet, jotka päivitetään määrävälein. Suunnitelmat määrittävät yksiköissä tehtävien riskiarviointien kohteet ja sen, milloin riskiarvioinnit on uusittava.

Tarkastuslautakunta käsittelee ja arvioi kunnan riskienhallinnan tilaa.

Raportointi

Riskienhallinnan raportointi tapahtuu vuosittain. Raportointitasot ovat konsernitaso, palveluista vastaava organisaatiotaso ja erityisriskialueet (kaikille yhteiset riskit). Ylemmän tason raportti on yhdistelmä alemman tason vuosiraporteista sekä erityisraporteista. Konsernitason riskien raportointi tapahtuu osana konsernin raportointijärjestelmää.

Riskienhallintapolitiikan hyväksyminen

Kunnanvaltuusto hyväksyy Ruskon kuntakonsernin riskienhallintapolitiikan ja siihen tehtävät muutokset. Riskienhallintapolitiikka päivitetään valtuustokausittain.